

Ante Parčina
(1908)
Split

SPLIT KOJEGA VIŠJE NIMA

BIDAN SVIT

Ovo bīdnega svita
ženi se, raja se,
koje se kā zvir...
Jedan drugog stišće i pritīšće.
Jedan drugon ne daje počinka ni mira.
Zabāda noson u tūju teću,
u bronzin, boršin i takujin,
u posteju,
pod postejon,
u mobilju, komoncin,
u libre, foje, matrikule,
certifikate i mandate.
Pritrēsadu oca,
mater i didu,
u svem vididu
beštiju i gnjidu.

I u tomen lūdon svitu
mijuni išću bokūn svōg mista
i ništo mira
o' pūsti būr, uragān,
pod ovīn suncen ča sije i grije.

KUĆE SVRJ GREBEN

Još ji nikor ni' srušija:
ni trus, ni nevera,
ni minula gvera.
Stojidu na vrj, na izgrizenim škrapan,
jedna se takāje uz drugu
s mal'n ponistran,
crnin fumariman,
kā stāre Marjanke
ča se sićadu ditinstva,
Splita, māloga mista.

Konistraman i sićiman
žene su se niza stine spuščale,
mora vazimale podan kuć
i u moru prale
sve ča je špōrkega bilo,
mućile se s robon i suknon,
za lipega dana sušile,
pa kuntenta in duša i tilo
lipo, u kunpaniju pivale
i ni' jin bilo mušno nosit
ni robu ni vodu,
maštile vūć
do kuć.

Sa' više nīma čut Tonine,
Bepine, ni šjore Mandine,
stojidu škrape i stine
i navrj nji' kuće bīdne
s ponistran kontra suncu i portu
— starice očiman slīpin,
izgubjene,
matuntane
o' pūsti tonobil,
motori ča zvižđu, zavījadu
podan njo'vi nōg...
di je more pri rebatilo
za nevere i tremuntane,
za jugovine mūtne i friškega meštrala...

STIPE BALA

Nîma već redikuli...
bili su i pomrli.
Živili su bîdni
— to nan je grîj' —
za naše divertimente,
za juski smîj.
Nika se nikor ni' pita
ča se tî bîdan čovik
gladan po svitu skîta,
i ko je kriv? ...

Stipe Bala bija je izrêsa kâ jarbol.
Za me, dite, čudna priženca,
smîšna, neobišna,
prisićan se,
to je bija i za druge jude
i za drugu dicu.

Na nj sve bîdno:
natakli mu stâru španćeru
i do priko ušiju.
Jaketa mu visila niza škinu,
a gaće, kâ u diteta, kraće.
Tapka bosin nogan,
reka bi lopatan.

Stipe je balâ
i dite je moglo kâ cuksfirel
komandirat,
štucigavat,
ne dat mu mira.
Sta je u Pojudu
dobar kâ tić,
moga si prić,
mravu ne bi naškodija.
Reci mu: Stipe Bala —
on bi zapleska,
smista ponovija:
Tipe Bala... Bala... Bala...
pa onda skaka
smîšan i bîdan
i zabala
bos.

Dug i tanak kâ jarbol,
eto ga kaleton i rivon...
milo mi ga činilo.
Jema je tūpe oči...
smista me srce bolilo.
Nisan ga štucigava,
ne znan o čemu san tadar misli,
al' znan da se nisan
voli rugat
ni smijat,
takav san bî.

A sadar mislin,
uviri' san se da judi
jedan drugog želidu
vidit i vodit kâ šimju...
njin se igrat baluna.

BATANA NJIOV DVOR

Nji dva o' pustega sunca,
o' bure, kiše i šijunade i lebičade
smežurali se, pocrnili kâ lopize...

Suvji su bili o' najsuvjeg pršuta
ča se mišeciman profumāje na dimu,
nji' dva stāri na svojōn batani
cimentanon, privēzanon,
ča in je bila
draga i mila,
kâ da je grājena
kâ kuća i dvor.

Jedan drugon dobri i virni,
virniji vengo oni
ča je kurjožasto gleda u njū i njega,
salone, tinele, kužine i salete,
ča jemaju svake gracije božje:
verdure i fruti, cvīce i đardine.

Virni su bili,
virni sa svōn nevojon.
Na batani živili,
na suncu se šufigavali,
kuvali, pekli čagod,

jili i pili,
i spavali boje
vengo u pěrju i svili! ...

I nĩ' ji bĩla briga
za cĩli svit:
neka je i grmilo,
lanpalo i sivalo
nad cĩlin porton
kã iz kabla kišilo.

Matejuška in je najlipje misto pod suncen,
a batana stãra, cimentana,
zamãšćena, šporkana,
vezana s konopiman
tot jin godinan stãla,
krov jin sirotinjski dãla.

I ko jin je moga ča? ...
nikor ništa,
ni svit ča je šeta i gleda,
ča je kurjožasto gleda u njũ i njega,
u njĩ mĩrni i vĩrni do vika.

STARI DOBRI SVIT

Ža mi je puno kako je nesta
tĩ stãri dobri svit:
čovik zdrav, pun krvi i mesa —
uvik za glendu,
i brez malicije.
A nij' bome manjkalo ni sũvi,
čega sve nima meu sviton! ...
Bilo je malicijožasti i priko mire,
čangrizavi i brontulani
i zli, petegulani,
propja taki ča ti skãčedu u oči,
u vrime doklen smo
jemali mãli Split.

Mare Merjanka,
reka bi o' dobrega kolina,
švorcasta, ambicijožasta,
vlãsi rudasti,
jubila je glendu,

smišnu rič,
bome brez malicije,
brez avaricije
umila je ženi i čoviku prič
i reć pravu rič! ...

Sičan se, dobro se sičan,
jednega litnjeg dana vanka je grijalo,
peklo ka' da si na gradelan
i da te smanta,
a Mare se našla u butižici
predika, čakula,
odmara se o' fjake.
Poznaje cili svit ča ulazidu,
one ča kupuju:
uja, angriza, manistre,
cukar, šterike,
manjative o' svi kvalitadi.
Poznaje barbira i noncula,
pope i fratre i časne iz kunventa,
i crikve i kanpanile,
i zvona ča zvonidu,
dikod jedno samo dindula,
dikod svi u botu
za sveca ovega, onega,
za feštu i fjeru
i drugu rabotu ...

Tega dana
sluša šjora Mare
kako zvono zvonī ...
tūžno, mrtaško zvono zvonī ...
pa će dobren Martinu
ča se pri' sebon noson rascvitanim
ništo inkanta:
— Eto, čuješ li? Zvonī,
a komen zvonī? ...
Ka' bude tebi zvonilo,
tebi ča si drugiman zvonija —
din, don, din d'in don ...
pitat će ovi vražji svit:
A komen to zvonī? ...
A, bome onen Martinu Bariću,
onōn ča je jema
kus nosa rascvitanog
kâ kukumar ...
i ča mu je bilo drago

onako za užancu ne izgubit
dobro potegnit
onega dobreg i slakega ...
š njin se izjubit uza svu krejancu.
Je l' tako, Bariću, ... moj smišni tiću?

A ka' bude meni zvono zvonilo
i odzvonilo ...
p.taj čedu vražje gospoje:
— A komen to zvonī?
A, bome onoj Mari Merjanki
nesrićnici, ča nī jemala mira
ni u jiću ni u piću ...
Ol' ne znate? Je li, moj Bariću? ...

Fine šjore gospoje, vraga izile ča uvik jemadu prav,
nečedu vina ni za likariju ...
govoru da pijedu samo kafu ...
Oće jin bit trošit na ovo i ono,
za pune bocune
i dobre bokune ...
za cukar, mliko, kafu, mandulate,
rolate i čokolade —
galetine, biškotine
i drugo ča sakriju ispod šotane ...
ča ne smi svak da vidi:
konbinete, merlete,
fjokete, tirake i ligambe,
gvante i ča ti ja znan o' kolura
i o' fine štofe i velura ...

A mi, eto, bidni,
ako smo i popili,
onako od užance,
žmūl zdravega vina,
naman se sve vidi,
i ako se onako — za ne izgubit užancu —
mrvu poškakjemo —
prišijedu nan lipo
iznutra i izvanka
svake štravagance
brez krejance.

Eto, moj Bariću, līpi tiću,
ča nan se sprema
ka' nan bude odzvonilo
i zvono zvonilo.

Ma će ti na to naš Martin bidni:
— Ča jema da se sprěma? ... Ne obadaji,
ča te briga? ...
Pusti neka voda teče još i daje,
za krepanin vukon
znaš da pas ne laje ...
Čuj, nego, ovako dok mi čakulamo
— lipo je ono n'ki govoriya —
da vrime biži i višje ga nī,
pa ti zato nalij žmul slakega meni
na Mejan ča ga sunce grije ...
da se štepili duša — druge nīma —
... Jerbo ... jerbo ... parī mi se,
sve čujen zvonit ...
i vata me zima! ...

FJERA

Gušti su bili điravat
po Rivi gori, doli,
na fjěru svetega Dūjě
i nosit koji balūn,
ol' fišćot, ol' puvat u trunbetu ...
kornet, kamiš, kutlaču,
u drugomen nać žicu, koji matūn.
I lipo po suncu ča grije,
ča se smije
zaraj veselog Splita,
zaraj lūdega svita
ča piva,
ča zvižje,
ča luduje,
jedan drugeg šćipje,
gura i podruguje.

Ma koji su gušti bili
gledat funtanu
s onin sirenan golin i bilin,
judiman, konjiman, školjkaman,
kâ da su isplivali iz morski dubīn,
pa in iz jūst, iz trunbeti
teče pūsta voda,
a malo podaje
more se blišćī,
zibjedu se brodi —

nad njiman galeb
letī i kriči...
Čili grad u veseju,
Riva puna kâ šipak.
Nać će se srićnik
ol Braćanin, ol Vlaj,
ol Splićanin —
ča će izvūć tonbolu,
i bit će sritan
baranko na dan
svetega Dūjě...
pa će mu se parit
da zvona ča zvonidu
ne zvonidu zaraј svetega Dūjě,
ven njemu veseje
i čast činidu!...

NA VRJ ZIDIN

Našli smo se na vrj zidin,
debeli Diklećjanovi zidin...
Split je gori
i svud smud i dim,
ma kako...
kâ stari Neronov Rim...

Plancali su ognji
na kraju i na brodu
i sve o' bota
prižentana grozota,
Sodoma i Gomora,
a noć mirna,
bonaca,
s puno zvīzd.

Opustija grad,
o' straja judi se uskomešali,
razbižali,
opustile kale,
buže i gnjizda,
a noć mirna,
bonaca.
s puno zvīzd.

Kâ za svake gvere
patilo se,
irpilo se.

Za kriv i uje
sve se prodavalo
i to smista omar. —
koćeta, šofaj.
Moriya je glad.

NIMA TEPLINE

Ma ča je lādno,
teplo ni mrve
u sadašnje vrime.

U kamari de ričevere
malo jema stvari,
a isti kamar ćeš nać
stotin u svi,
pa se činī
propja smišno
kâ da je nonca
u đornale.

Slišno u Gordane
kâ u Ljiljane,
u šjore Olge,
Tatjane, Silvane.

Kužine i kamare
brez teplinē
a ča je da altra višta
ništa manje kurijožo,
toka ti velikin
rigvardon stāt atento
kako ćeš ić,
kako ćeš pričē, ...
kako izić —,
baren da čuješ
di piva tić!

A bilo je vrime
ka' smo ga čuli
u našoj kamari
na lipomen suncu,
pa mi se činilo
da piva kredenca,
da pivaju ormari,
kvadar na zidu
i u njemu moj dida stāri.

TUMAČ RIJEČI

Altra višta: s druge strane; *angriz*: riža; *avaricija*: škrtost; *bot*: jedan put, jedan udarac, sat; *brontulavanje*: mrmljanje, prigovaranje, gundanje; *certifikat*: svjedodžba; *cuksfired*: cuksfirer — narednik u austrijskoj vojsci; *fjok*: vrpca, mašna; *frut*: plod; *glenda*: šala; *gracija*: blagodat; *inkantat se*: zamisliti se, gledati tupo nesabrano; *kamara de ričevere*: soba za primanje; *kolur*: boja; *kornet*: rog; *konistra*: košara; *krejanca*: pristojnost, odgoj; *ligamba*: gumena podvezica; *malicijožast*: zloban; *manjativa*: hrana, tjelo, jestivo; *matrikula*: mornarska knjižica (moreplovnica); *matuntan*: glupan; *merlete*: čipkice; *nonca*: oglas; *profum*: miris, parfem; *rigvard*: obzir; *šofaj*: postelja za jednu osobu; *šotana*: podsuknja; *štravaganca*: ekscentrično, nenormalno, neprikladno; *štucigat*: uznemirivati, *peckati*, zadirktivati; *tinel*: blagovaonica; *trumbeta*: dječja truba; *verdura*: zelenje.